

Interjú / Magyar / Vigjáték /

2019. október 22.

Írta: Soós Tamás

Vérszopó lesz-e Kádár János?

Interjú Bodzsár Márkkal az új magyar vámpírfilmről

Hol maradtak eddig a magyar vámpírfilmek? Mit keres Bödőcs Tibor a kommunisták között? Hogyan élte meg, amikor Andy Vajna átvágta az első filmjét? Bodzsár Márkkal beszélgettünk a kádár-kori vámpírfilmjéről, a *Drakulics elvtárs*ról, amelyben Nagy Ervín, Nagy Zsolt és Walters Lili mellett az abszurd humor játssza a főszerepet.

Honnan jött az ötlet a szocialista vámpírtörténethez?

Élesen emlékszem az első vámpírfilmes élményemre: a balatoni nyaralónkban vigyázott ránk a nagymamám, és este a *Vámpírok bálja* ment a tévében, ami megragadott, mert egyszerre volt vicces és vérfagyasztó. Ahogy a filmtörténetben, úgy az én életemben is örökzöld lett és vissza-visszatért a vámpírfilm: találkoztam a klasszikus, Murnau-féle *Nosferatu*val, majd a Werner Herzog-féle remake-vel, az SZFE-s szakdolgozatomat pedig a vámpírfilmek ikonográfiájából írtam. A Kádár-kort egy másik filmötlet kapcsán kezdtem kutatni, és Ungváry Krisztián és Tabajdi Gábor titkosszolgálati tanulmánykötetét olvasva jött a heurékaszerű gondolat, hogy érdekes lenne egy vámpírt tenni ebbe a közegbe. Beugrott, milyen ironikus, hogy megrögzötten ateista kor volt a kommunizmus, mégis egy természetfeletti lény kerül a titkosszolgálat látókörébe, aminek a semlegesítéséhez ráadásul az egyház adja az eszközöket. És a klasszikus képlet is megfordul, hiszen a Drakula-történetekben általában a vadkeletről érkezik a gróf a viktoriánus Londonba, itt viszont nyugatról jön a szörnyeteg a vasfüggönnyel elszigetelt kommunizmusba.

FRISS

Kudarca ítélt migráció - Xavier Koller: Reise der Hoffnung / A remény útja, 1990

Az elveszett lelkek városai - Atom Egoyan-szubjektív 2.

Baranyi Benő filmje a Szarajevói Filmfesztiválon versenyez

Horvát Lili rendező mozifilmjét meghívták Velencébe

Bodzsár Márk. Fotó: Czirják Pál

Miért szerettél bele a vámpírfilmekbe?

A morális ambivalenciájuk tetszett meg. Hogy a vámpír egy parazita élősködő, akinek mások életét kell elrabolnia, hogy életben maradjon. Egy felforgató, anarchista figura, aki sokszor a pestist is elterjeszti, miközben a mélyebb létezés, a nagyobb szabadság ígérését is hordozza. A klasszikus vámpírtörténetekben van egy nagy, heves szerelem, mert a nők vonzódnak ehhez az éjszakai lényhez, aki áttöri a hazug és unalmas nyárspolgári létük falát. Nem gondolom filozofikus filmnek a *Drakulics elvtársat*, de ebben is egy szabadulástörténet munkál, mert annak drukkolunk, hogy a női főszereplő kiszabaduljon egy zárt, ideológiával átítatott és paranoid rendszerből a sötét erővel való találkozás révén.

Erdélyi eredetű a leghíresebb vámpírmítosz (*Drakula*) és magyar az egyik legismertebb vámpíralakítás (Lugosi Béla), egy elveszett némafilmen – az első *Drakula*-feldolgozáson – kívül eddig mégsem készült vámpírfilmünk. Szerinted miért?

A vámpírok valóban nem honosodtak meg nálunk, pedig a minket körülvevő szláv kultúrából, Romániából, Lengyelországból, Oroszországból könnyen átszűrődhetett volna a mítosz. Még Gogol is írt egy vámpírnovellát (*Wij, a szellemek fejedelme*), amit Balázs Béla fordított le, de sajnos beszerezhetetlen. Az irodalomban némileg jobb a helyzet, Hamvai Kornél *A prikolics utolsó havában*, Szécsi Noémi a *Finnugor vámpírban* forgatta ki a vámpírmítoszt, és a húszas-harmincas években is született pár vámpírregény, köztük *A nagy vámpír ellen* Kiszely Gyula tollából. Hogy vámpírfilm miért nem, azt nem tudom. Talán az tarthatta vissza az alkotókat, hogy egy vámpírfilm könnyen áthajolhat gagyiba, egyre nehezebb borzongást kelteni hosszú, hegyes szemfogakkal.

Bodzsár Márk. Fotó: Czirják Pál

FILMTETT
ERDÉLYI FILMES PORTÁL

Filmtett
8509 kedvelés

Tetszik az oldal

Megosztás

1 ismerősöd kedveli.

MOST A MOZIKBAN

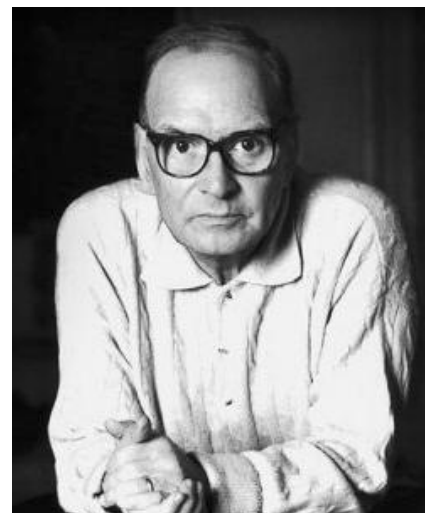

McMilliók

Színes bűnügyi, dokumentumfilm, tévésorozat, 344 perc, 2020

TELJES FILMATATLAP

TOPLISTÁK

Kedvenc Morricone-filmzenéink

TOVÁBBI TOPLISTÁK

SZAVAZÓ

Melyik a kedvenc Harrisó d-szereped? ^

Alternatív szocializmusban játszódik a *Drakulics*? Vérszopó lesz Kádár János, és denevérként köröz majd Aczél elvtárs a filmesek feje felett?

Egy kádár-kori vámpírtörténet feljogosít arra, hogy bátran nyúljunk a történelemhez, így Kádár is bekerült a filmbe. Az ő karaktere lehetett volna alacsonyabb rangú pártfunkcionárius, de a halhatatlanság témáját felerősíti, ha szerepel a történetben egy kis diktátor, aki örök életre vágyik. Gondoljunk csak a bebalzsamozott Leninre: hiába volt ateista a kommunizmus, innen már csak egy lépés az egyiptomi fáraók mítosza. Repkedni viszont se Aczél, se más vámpír elvtárs nem repkedhetett Budapest felett. Ennek anyagi okai is voltak, de a filmnek is az állt jól, ha kiforgatjuk a mitológiát. Használjuk a vámpírok szuperképességeit, de groteszk fénytörésben. A vámpírunk kicsi, savanyú, de a miénk.

Ha több pénz van, megrepteted a vámpírokat?

Voltak álmunk, amiket el kellett engedni. Elsősorban egy beszélő denevért, a vámpír vicces csatlósát, aki kubai spanyolt beszélt, amit feliratoztunk volna. Nagyon szerettem a figurát, de hamar kiderült, hogy megvalósíthatatlan, mert ennyi CGI-t egy milliárdos költségvetésű film se engedhetett volna meg magának. És a fejlesztés során a történet is a meseszerű realizmus felé mozdult el a rajzfilmszerűsétől. Párhuzamként az *Oldboy* rendezőjének, Chan-wook Parknak a *Szomjúság* c. filmjét tudnám felhozni, amiben repked ugyan a vámpír, de a hangsúly a kettősségen, a groteszk és a dráma egyensúlyán van.

Drakulics elvtárs

Az Isteni műszak úszott a vérben. A *Drakulics* már tocsogni fog?

Adta magát, hogy minden ütőérből spricceljen a vér, de az *Isteni műszak*ban már kifröcsögtük magunkat. A történelem is arra sarkallt, hogy visszafogottabb legyen a vérengzés, a hatvanas-hetvenes években ugyanis Magyarország kommunista szolidaritásból nagy véradó akciókat szervezett Vietnám megsegítésére. A munkásokat, akiket kizsigereltek a gyárakban, arra kötelezték, hogy még a vérüket is odaadják a távol-keleti testvérországnak. Emiatt a *Drakulics*ban nem spriccel, inkább gyűlik, csöpög

Indiana Jones

Han Solo - Star Wars

Deckard - Szárnyas fejvadász (Blade Runner)

Elnök - Air Force One

Dr. Richard Kimble - A szökevény (The Fugitive)

John Book - A kis szemtanú (Witness)

Egyik sem, gyűlölöm

TOVÁBBI SZAVAZÓK

és folyik a vér – de látványelemnek azért látványelem.

A forgatásokon állítólag úgy instruálsz a színészeket, hogy az adott korszakról anekdotázol. Most vámpírokról vagy a belső elhárításról sztoriztál?

Most sokat kutattunk a forgatás előtt, és ott már inkább csak a színészek anekdotáztak. '83-as születésüként én csak a végét kaptam el a szocializmusnak, de beleástam magam a témába a szakkönyvek és az OSA archívuma révén, ahol sok titkosszolgálati oktatóanyagot lehet kikérni arról, hogyan figyelték meg például a nők kávéházakban a retiküljükbe rejtett kamerával az embereket. Ezekből sok minden be is került a filmbe, a színészek viszont a saját gyerekkorukat gyúrták bele a történetbe. Nagy Ervin például a nagypapájával nézte mindig *A négy páncélos és a kutya* című lengyel sorozatot, amelyben a hős páncélosok a kutya segítségével győzték le az ellenséget, és a nagypapája minden rész végén rituálisan kitüntette a kis Ervint egy Kiváló dolgozó jelvénnel. Amikor a *Drakulicsban* arról beszél Ervin, hogy csak a dekadens hollywoodi filmek foglalkoznak a vámpírokkal, bezzeg a szovjet partizánfilmek mennyivel jobbak, váratlanul beleimprovizálta a szövegbe ezt a sorozatot és a gyerekként kapott kitüntetések is.

Bodzsár Márk. Fotók: Czirják Pál

Nagy Ervin azt mondta, élete legjobb alakítását nyújtja a *Drakulicsban*. Hogyan csalogattad ezt ki belőle?

Talán patetikusan hangzik, de az első pillanattól megvolt köztünk az összhang, emiatt nem is kellett előcsalogatni semmit, mert annyi ötletet hozott, hogy nekem csak válogatni kellett közülük. Először kicsit félttem, mit fog szólni a szerephez, ami pont az ellenkezője annak a hősszerelmes karakternek, amit a *Kincsemben* játszik. Nálunk nem a vámpír, hanem Erviné a negatív, antihős karakter, aki a szétterpeszkedő hímszovinizmusával nem enged kibontakozni egy szerencsétlen, törekeny nőt, miközben mégis szerethető, mert nagyon esendő a figurája. Ervin pedig örült, hogy megmutathatja magát egy atipikus szerepben, mert szereti leleplezni azt az

(ál)macsóságot, aminek ma is nagy kultusza van, és aminek előszeretettel teszik meg az egyik ikonjává, pedig ő valójában nem ilyen.

És Bödőcs hogy került a filmbe?

Előbújt belőlem a naiv rajongó. Szeretem a stand-upjait, amik nem állnak messze a színésztől, hiszen paródiákat csinál, politikusokat utánoz. Adta magát, hogy ő legyen a konferanszié, akinek egy véradó rendezvényt kell levezényelnie. És a stand-upos figurájának is vicces görbe tükröt tart, hogy egy porondmester elvtársat játszik a filmben.

Drakulics elvtárs

Olyan Bödőccsel forgatni, ahogy képzeljük? Folyamatosan viccel, mindenki röhög, és nem haladtok a munkával?

Bödőcs az életben is nagyon szórakoztató. Sokszor előfordult, hogy instruálni akartam, de nem tudtam, mert mondott valami vicceset. De nem azt érzed, hogy kényszeresen löki a poénokat, hanem azt, hogy egy érzékeny ember, aki átlátja és viccesen tudja tálalni a dolgokat. Sokat neveltünk másokon is, Thuróczy Szabolcs is remek stand-upos. Szükség is volt erre, mert nem mindennapi volt a forgatás. A vámpírlélet éltük mi is, majdnem az egész filmet éjszaka forgattuk, ráadásul télen. Amikor befejeztük reggel hatkor a munkát, még épphogy pirkadt, amikor felkeltünk délután négykor, már szürkület volt. Ki kellett találni, hogyan pörgessük fel magunkat éjszaka: én nyers gyömbért ettem és zöld teát ittam, a színészek pedig dj-ztek a sminkszobában. Vietnámi női gerillazenekarokból állítottunk össze egy Youtube-playlistet. A hatvanas évek végén alakult ki a vietnámi gerilla rock and roll, miután az amerikaiak behozták Jimi Hendrixet és társait, amit Vietnámban nők játszottak, mert a férfiak háborúzták. Ezek a feminista rockerkiáltványok jól felpörgettek minket éjszaka is.

Egy cameo erejéig az idén elhunyt Térey János is felbukkan a filmben.

Lehet, hogy túl sok emocionális döntést hozok, de őt is azért kértem fel a filmbe, mert nagyon szeretem. Még egyetemistaként mutattam meg neki a *Bloody Mary* c. kisfilmem forgatókönyvét, és kialakult köztünk egy alkotói barátság. Ő is megmutatta nekem a kéziratait, én is neki a forgatókönyveimet, és az egyik drakulicsos beszélgetésünkön spontán megkérdeztem, nem lenne-e kedve egy néma szerephez. Amit örömmel el is vállalt, mert akkor írta a *Káli holtak* című regényét, aminek egy zombifilm-forgatás adja a keretét, és épp kutatott a témában. Úgy ment haza a forgatásról, hogy sok apróságot be tudott építeni a könyvébe.

Hogyan élted meg a halálát?

Mai napig se tudtam felfogni, teljesen váratlanul ért. Különösen fájdalmas volt, hogy aznap tudtam meg, amikor a stáblistát ellenőriztük, és az ő nevét rögtön be kellett kereteznünk rajta. Feldolgozhatatlan veszteség, de örülök, hogy a film kapcsán szóba hozhatom a személyét, mert páratlan életművet hagyott maga után. Legutóbb arról beszélgettünk, hogy az önéletrajzi regényén, tulajdonképpen az emlékiratain dolgozik, mintha megérett volna valamit. De ez már befejezetlen marad.

Drakulics elvtárs

Első filmed, az *Isteni műszak* volt a Filmalap első filmje is, emiatt talán túl nagy elvárások övezték, és nem hozott annyi nézőt, amennyit vártak tőle. A *Drakulicsnál* mivel lennél elégedett?

Ha úgy teljesít, mint az *Isteni műszak*, amit 20 ezren láttak moziban, az csalódás lesz. Ha átlépjük az 50 ezres határt, akkor boldog leszek. Ha esetleg átlépi a 100 ezret, egy vad álom válik valóra.

Kis túlzással a te filmjeid határolják a Vajnakorszakokat, hiszen az *Isteni műszak* volt az első és a *Drakulics elvtárs* az egyik utolsó filmje. Milyenek látod a Filmalap eddigi mérlegét?

Pozitívnak. Voltak kiugró fesztiválsikerek és készültek több százezres nézőszámot produkáló közönségfilmek. Ha a saját oldalamról nézem, kétszer is kaptam lehetőséget, hogy olyan filmmel kísérletezzek, ami szerzői hangot próbál megütni, de igényt tart valamiféle közönségsikerre is. Úgy éreztem, sok mindenre nyitott a Filmalap, és a teljes szakma pályázhatott, még ha én is ismerek olyan alkotókat, akik nem jutottak lehetőséghez. Születtek rossz döntések is, és nem készültek el olyan filmek, amik erősek lehetnek volna, de ez valószínűleg minden rendszernek a sajátja.

Andy Vajnával. Forrás: 444.hu

A rendszer árnyoldalát te is megtapasztalhattad, amikor Vajna rengetegszer átvágatta veled az *Isteni műszakot*.

Nagy harcaink voltak. Azt éreztem, alapvetően nem értjük egymást. Mi nem árultunk zsákmacskát, 90%-ban azt a filmet forgattuk le, amit a Döntőbizottság elfogadott, Vajna mégis valami mást akart látni, és sok felesleges kört futottunk azzal, hogy megpróbáltunk klasszikus vígjátékot csinálni abból, ami nem volt az. Abban hitt, hogy próbálkozni kell, és majd egyszer jó lesz. Nem azért mondom, mert halottakról jót vagy semmit, de Vajnában megvolt az a nagyvonalúság, hogy egy adott ponton ezt elengedte, és szabad kezet kaptunk a film befejezéséhez.

Nem érezted ezt a művészi autonómiádba való beavatkozásnak?

Ez a film még egy kísérleti fázisban született, amikor a Filmalapnak is először kellett megítélnie egy elkészült filmet. Én is félttem tőle, hogy az átvágásokkal korlátozzák az alkotói szabadságot, és majd megmondják, milyen legyen a film, de happy end lett a történet vége. Úgy tudtam elengedni a filmet, hogy a mozikba került *Isteni műszak* a rendezői változat.

Bodzsár Márk. Fotó: Czirják Pál

Mai fejjel hogyan látod az *Isteni műszakot*?

A színészek alakításával nagyon elégedett vagyok, a karakterek miatt szeretem újraneézni a filmet. A szerkezetét viszont már picit statikusnak érzem. Képileg és dramaturgiailag is van egy körkörösség: esetről esetre haladunk, és közben épül a nagy sztori. Ma már jobban odafigyelnék, hogy ez az ív erősebb legyen, és jobban tartson valami felé a történetet. Szeretem a délszláv háborús kerettörténetet is, hogy a főhős Szarajevóból jön Budapestre, és arra jut, hogy nincs jobb opció, mint visszamenni a háborúba, de ma már megpróbálnám vizuálisan jobban hitelesíteni a háborút, mert az jelzésszerű maradt.

Mit vársz a megújult Filmalaptól?

Ha drasztikusnak is tűnik az átalakítás, az első döntések folytonosságot sugallnak, hiszen aktív filmesek és folyamatban lévő pályázatok kaptak támogatást. Gyakran elkövetjük azt a hibát, nem csak a kultúra területén, hogy cezúrák és dózerolások követik egymást, majd nulláról próbálunk felépíteni valamit. Ez a rendszer a hibáival együtt is működött, és jót tenne a filmszakmának, ha ezeket korrigálnák, és nem valami teljesen új születne.

Ajánlom 140 ember kedveli. Az ismerőseid közül te lehetsz az els

Címkék interjú magyar vígjáték
nagy zsolt bodzsár márk isteni műszak
magyar nemzeti filmalap
magyar műfaji film vér andy vajna
vámpírfilm nagy ervin vajna-korszak
drakulics elvtárs

KAPCSOLÓDÓ

